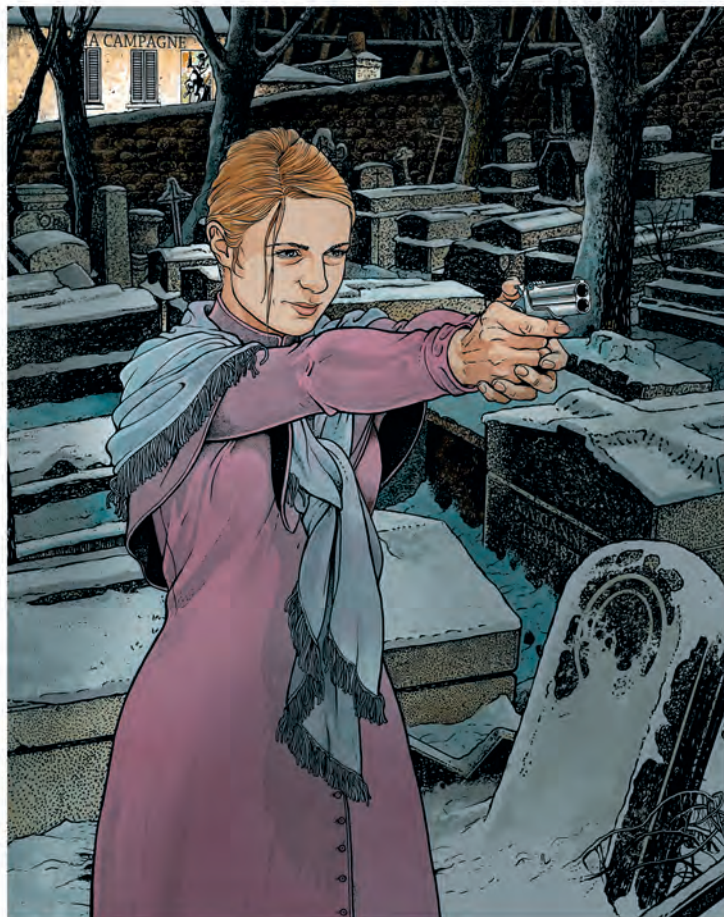

FRANSOA BURŽON

NA KRILIMA VETRA

TREČI CIKLUS
KRV TREŠANJA

◀ STARI KONTINENT ▶

ULICA ABREVOAR

Ova knjiga posvećena je Anatolu, Žozefini, Žiliji, Maksini, Melini,
Moani, Zoe... njihovim roditeljima, babama i dedama.

Autor srdačno zahvaljuje Roberu Guzjenu koji nam je stavio na
raspolaganje svoje znanje bretonskog jezika.

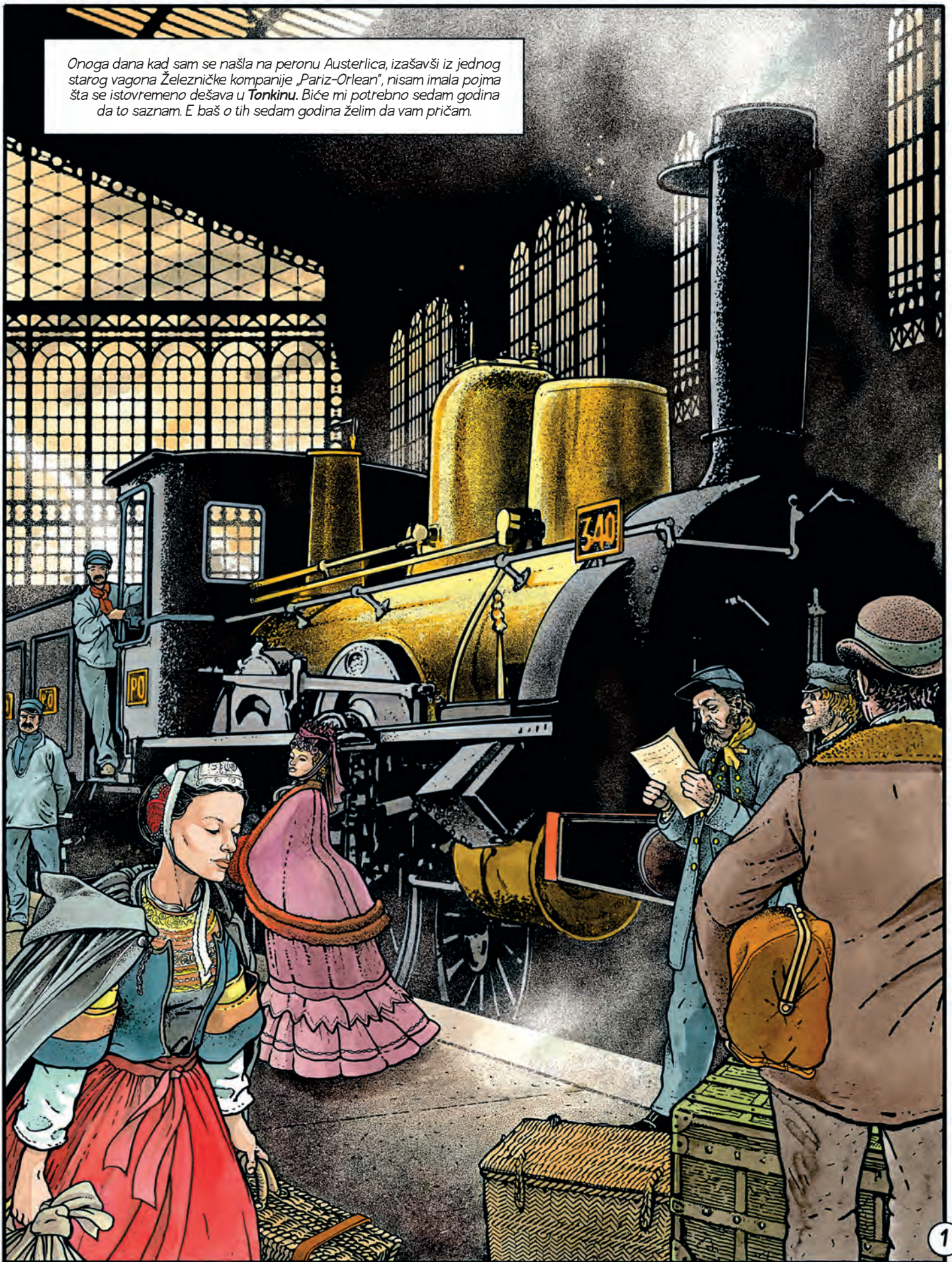
Zahvaljuje se svima koji su mu pomogli svojim mišljenjem, podrškom,
informacijama. A posebno sledećim institucijama i osobama:
Nacionalnom centru istorijskih arhiva Francuskih železnica, Muzeju
Karnavale, Muzeju Monmartra, Meleni Favnek, Anriju Gugou, Alenu
Gutalu, Tangiju Kernoi, Žeraru Le Bornju, Žanu Letiržiju, Marliju,
Gregoaru Segenu, Mišelu Tijebou.

Anik i Ivon, Barbari i Klodu, Benedikt i Žan-Mišelu, Brižiti i Mišelu,
Kamij, Kati, Kler, Fransoaz i Andreu, Gvanael, Žan-Pjeru, Žoel i Bernaru,
Žozi i Anriju, Lorans i Mišelu, Mari i Fransoi, Mari, Miteji, Nikol i Iberu,
Odil i Žerveu, Sofi i Eriku, Veronik i Danijelu...
Ameli i Karolin.

*Vreme Klemanovih trešanja – gde je nestalo?
Grca li negde u beskonačnoj boli?
Vreme kad su momci srce veliko imali
Toliko da se kroz rupu na košulji videlo.*

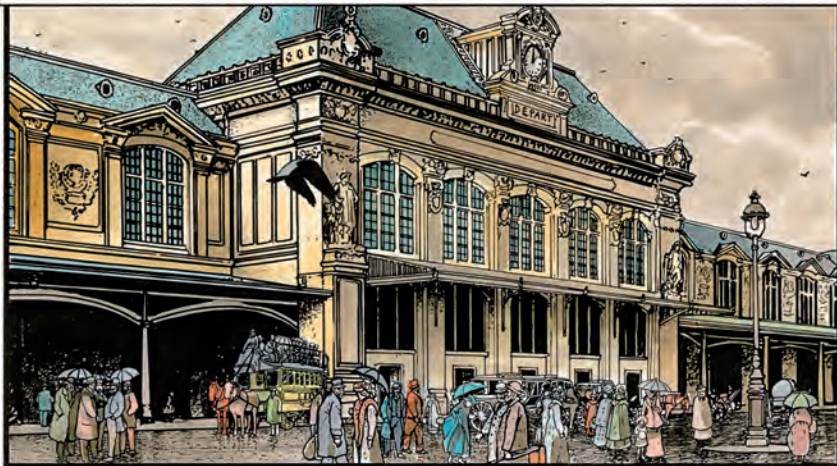
Anri Gugo
„Pariz, moja ruža”

Onoga dana kad sam se našla na peronu Austerlica, izašavši iz jednog starog vagona Železničke kompanije „Pariz-Orlean“, nisam imala pojma šta se istovremeno dešava u Tonkinu. Biće mi potrebno sedam godina da to saznam. E baš o tih sedam godina želim da vam pričam.

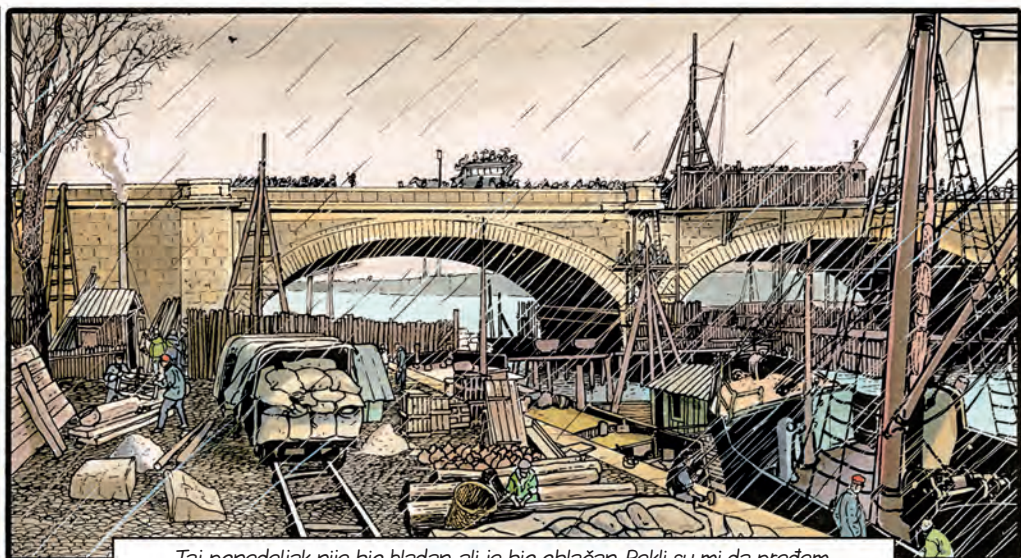

Ali u tom času brinulo me je nešto drugo! Ukrcavši se prethodne večeri u **Kimperu**, preko Nanta, Anžea, Tura i Orleansa, prvi put u životu, našoh se u **Parizu**, gde sam morala da se snađem s francuskim kako sam znala i umela. Ljudi su toliko brzo govorili da su njihove reči prosto letele, a moj rečnik svodio se na to da sam jedva mogla da pitam za put.

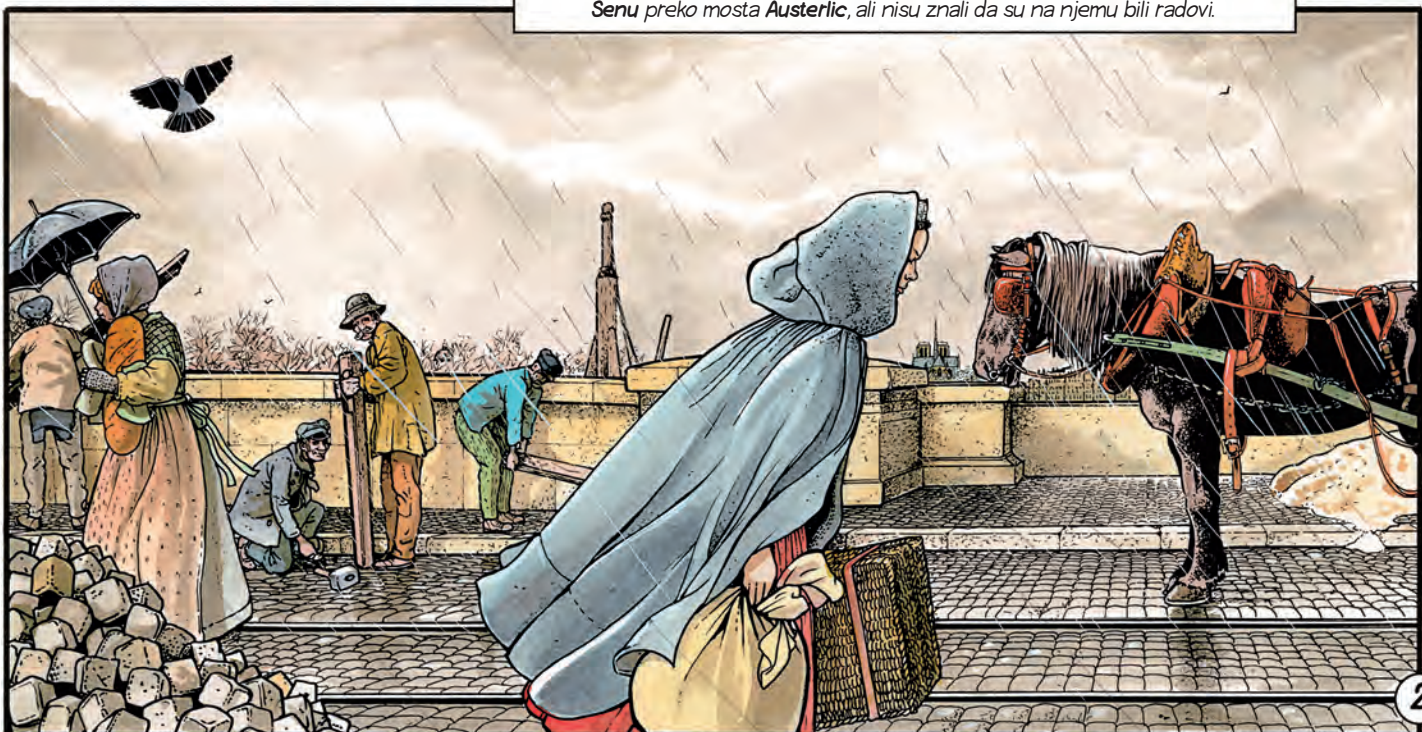
Velikodušni susedi pozajmili su mi svoju najlepšu odeću da se ne bih postidela kad odem da upoznam svoje nove gospodare. Zahvaljujući toj odeći, privlačila sam poglede prolaznika.

Da je živa, mama bi mi rekla: „Dav deoc'h kerzhet sonn ho penn, du-mañ, ne vez ket gouelet!“ Ali za mojih 14 godina ovaj svet bio je prevelik i Pariz me je pregazio!

Taj ponedeljak nije bio hladan, ali je bio oblačan. Rekli su mi da pređem **Senu** preko mosta **Austerlic**, ali nisu znali da su na njemu bili radovi.

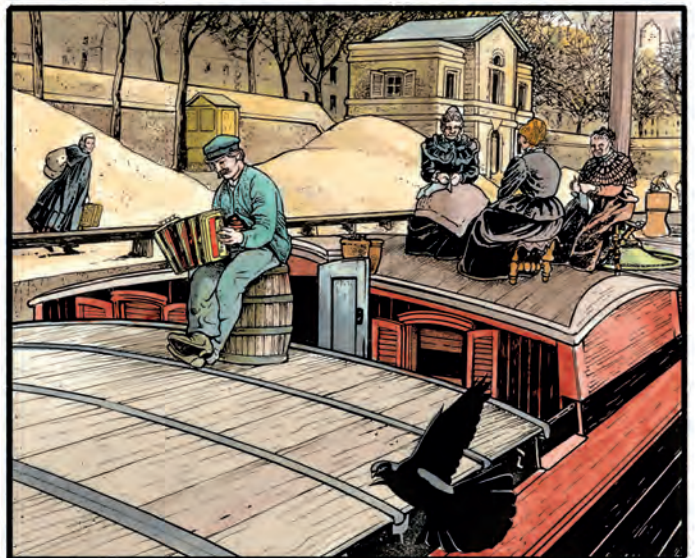
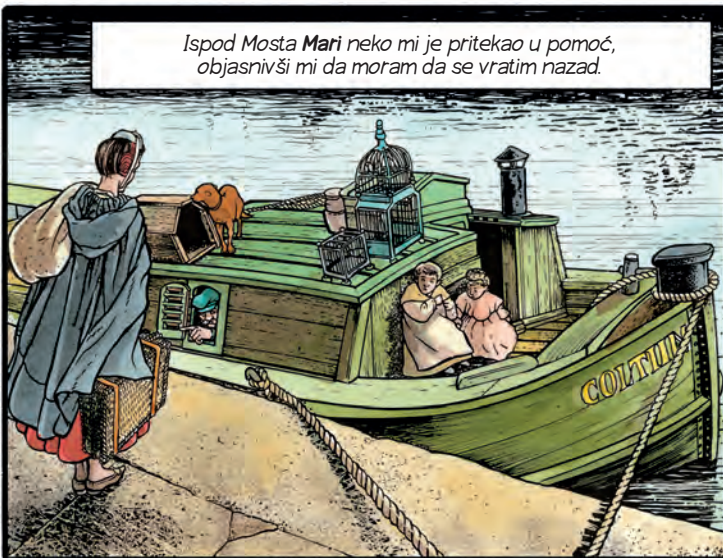

* Napomene i prevodi nalaze se na kraju knjige.

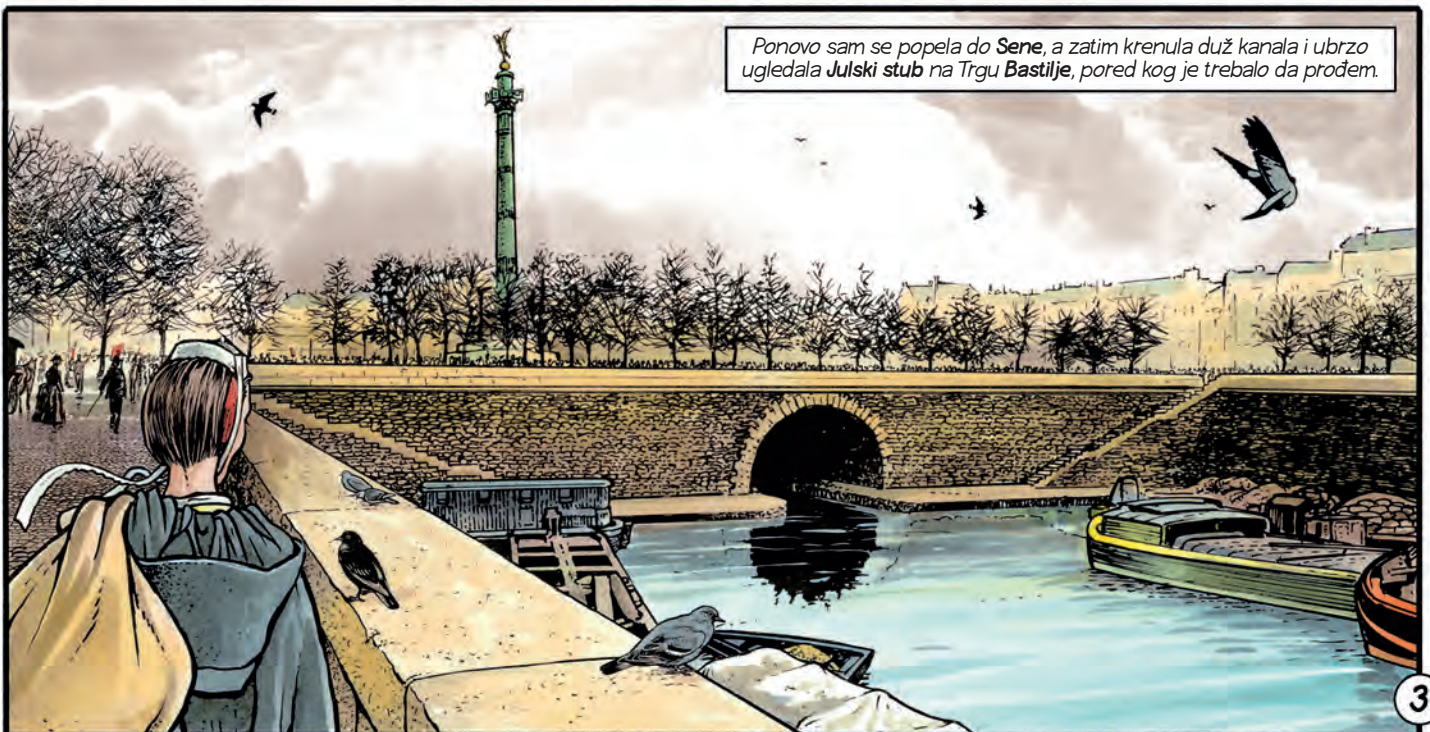
Uznemirena i dezorijentisana, pomešala sam luku Selesten sa lukom Arsenal.

Ispod Mosta Mari neko mi je pritekao u pomoć, objasnivši mi da moram da se vratim nazad.

Ponovo sam se popela do Sene, a zatim krenula duž kanala i ubrzo ugledala Julski stub na Trgu Bastilje, pored kog je trebalo da prođem.

3

Ne znajući, naravno, da je tog 16. februara 1885.
crveni Pariz sahranjivao Žila Valesa.

Živela Komuna!

Živela Revolucija!

Živela Komuna!

Živela Komuna!

Slava Valesu!

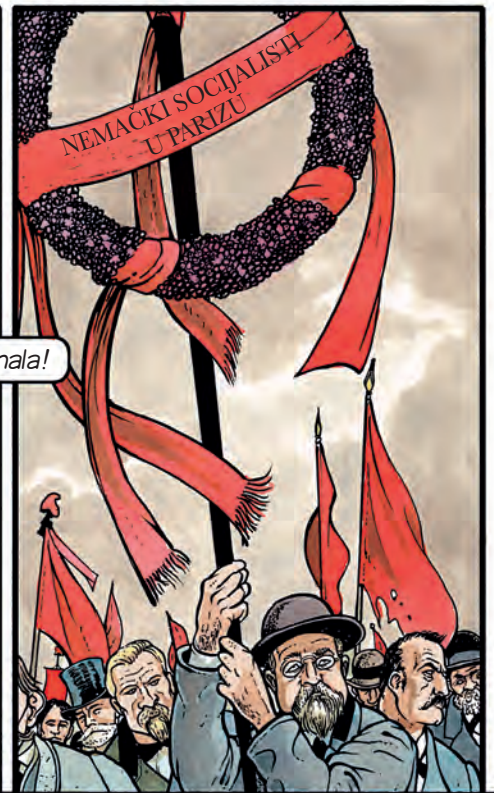

Slava Žilu Valesu!

Živela revolucija!

Živela Internacionala!

Živela Internacionala!

Dole Nemačka!

Živela Liga patriota!

Živela Socijalistička internacionala!

Živela Internacionala!

Svugde sam te tražio!
Već sam se zabrinuo!

5

Zadržala sam se kod Klinija, gde uglašena gospoda pokušava da se dočepa nemačkih socijalista, urlajući: „Smrt Švabama!”

Još smo se više raspršili! Oni mali kreteni iz Katoličkog i Deruledovi sledbenici ovde su samo zbog provokacije. U stvari, sve ih je manje.

Zato što mi imamo dodira sa četvrtima u kojima živi običan narod, tamo nema mnogo njihovih simpatizera.

Jesi li dobro? Bleda si.

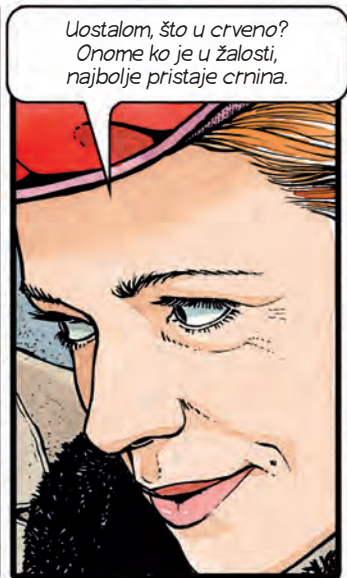

Loš dan, ništa posebno! Iz mene curi kao iz slavine. Ali... šta ćeš - žensko.

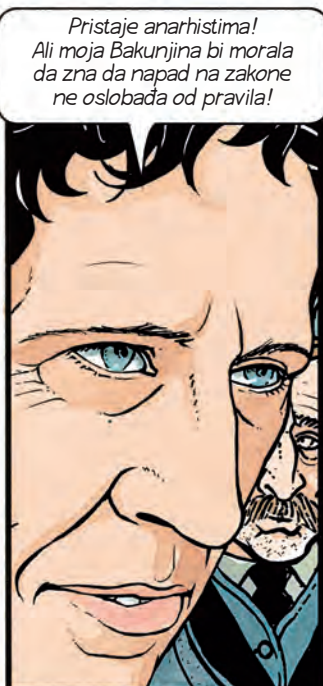

Ah... Pa ti si sve one zastave obojila u crveno?

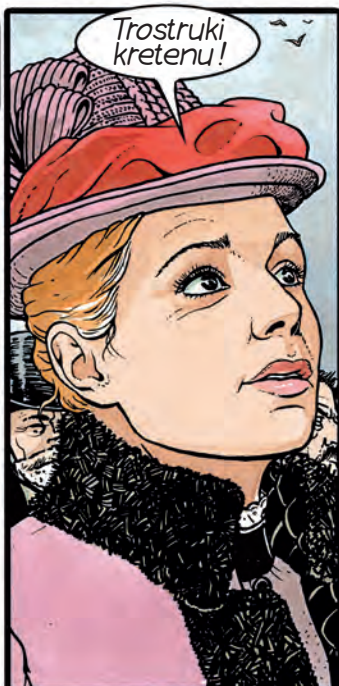
Kretenu!

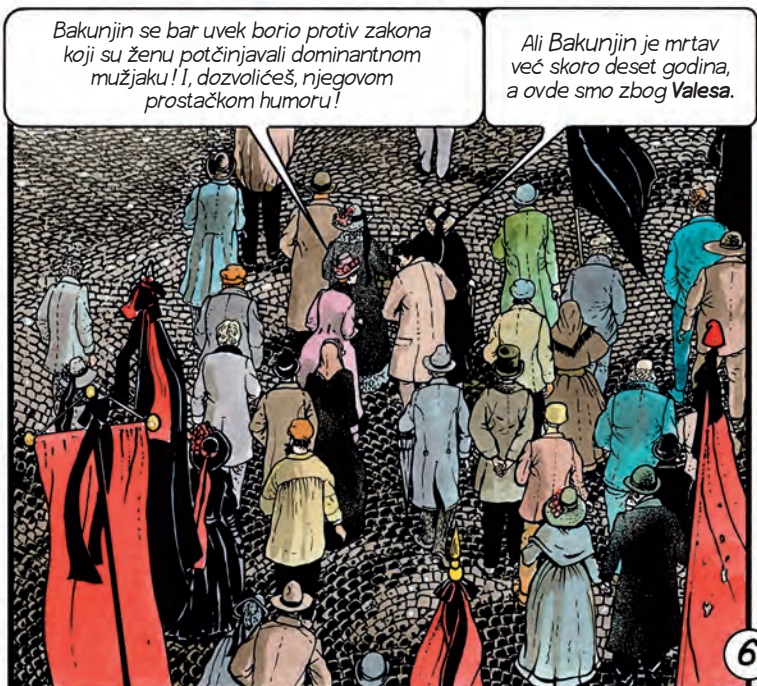
Uostalom, što u crveno? Onome ko je u žalosti, najbolje pristaje crnina.

Pristaje anarhistima! Ali moja Bakunjinja bi morala da zna da napad na zakone ne oslobađa od pravila!

Trostruki kretenu!

Bakunjin se bar uvek borio protiv zakona koji su ženu potčinjavali dominantnom muškaku! I, dozvolićeš, njegovom prostačkom humoru!

Ali Bakunjin je mrtav već skoro deset godina, a ovde smo zbog Valesa.

Vales je, kao i Kenten, bio na barikadama. To izaziva poštovanje. Suprotstavljao se krvoproliću, za njim se nije vukao krvav trag!

Levo? Desno? Crno? Crveno? Izigravaš mi tu nekog hladnokrvnog pomorca, ali vrlo elegantno igraš valcer oklevanja.

Drž' se mene dok nisi potonuo, jer pomorac koji misli da može da vlada morem obično se utopi!

Zavidim ti na tvojim ubedenjima, ali ja ih nemam! Prihvati moje lutanje.

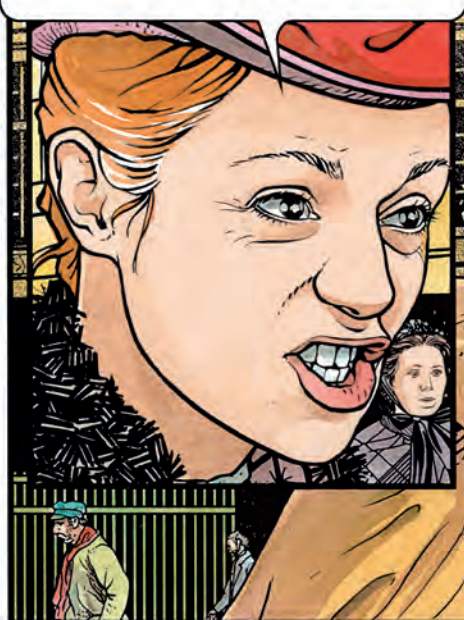
Pođi sa mnom, hoćeš li? Bar ćeš se pojaviti na početku povorke?

Sačekaj me dve sekunde! Primetila sam dve bitange čije mi ponašanje ide na živce!

Boga li vam usranog! Na sahrani smo, ne na pijaci! Šta vam je učinilo to dete?

Ma to je neka vaška! Bretonsko smeće! Onda, na trgu pred Gradskom kućom, **Trošijevi** gardisti pucali su na nas! Sad baš nije trenutak da nam šalju ovamo svoje devojčure!

En ano Doue... Mar plij...

Malo dostojanstva, građani!
I malo zdravog razuma! Vaša
priča je stara skoro petnaest
godina! Tog 22. januara 1871.
ova sirota devojčica nije bila
ni rođena!

Bolje da se nikad
nije ni rodila!

Kako smo samo prošli s tim
bogomoljcima! Tri dana ranije,
u Bizenvalu, dobili bismo
Švabe da ona svinja Troši,
sav unezveren, nije naredio
povlačenje!

Ali vi ste se brzo vratili kući,
ostavljajući na terenu
bretonske gardiste koji su se tog dana borili
s vama!

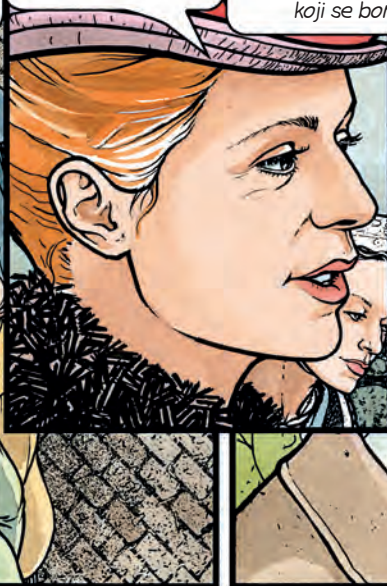

Hvala na podršci.
Pomalo su... sirovi.

Tri stotine pedeset rezervista,
koji su dva dana odolevali u borbi
protiv 7000 Prusa, braneći Pariz!

A šta je Vales '48
radio u Nantu?!

Tačno! Predsedavao je Republikanskom
klubu omladine Bretanje i Vandeje,
koji se borio za ukidanje ropstva!

Ukidanje ropstva! Blisko Valesu
kao i Rekliju! Taj Vales, gospodo,
danas bi vas se stideo!

Dakle, doktore?
Klara je u nevolji?
Ovde ima onih koji
ne vole Valesa?

Sve je u redu, drugovi! U želji da rojalističkim
cvečkama pokažu njihovog boga, ovi zagrejani
građani promašili su metu. Prividaju im se
kraljevski podanici i bogomoljci.

Mislim da su shvatili i da se neće vraćati, ali žao mi je što
moram da primetim da je Versaj i te kako iskoristio stari
antagonizam između grada i sela. Petnaest godina nakon
onih događaja radnici i seljaci i dalje se mrze, idući tako
naruku onima koji ih eksploatišu.

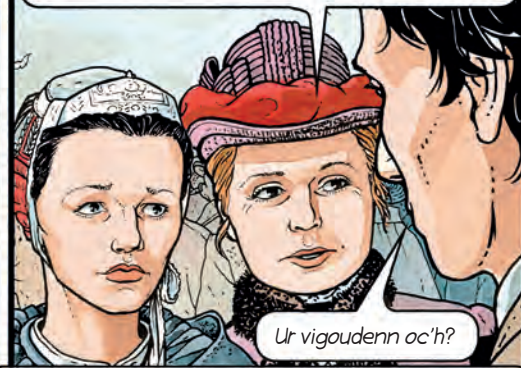

Bilo bi još gore da je
Bretonska legija, koju Tjer
poziva kad hoće, formirana
na vreme kako bi učestvovala
u masakru!

„Zavadi pa vladaj!“ Stara taktika, ali neizbežna kod onih koji poštuju „glupost sa čelom razjarenog bika“.

Ti i tvoj **Bodler!**
Nikad nizam razumeo šta Kenten i ti vidite u tom dendiju!

Pošto govoriš bretonski, bolje pokušaj da razumeš o čemu priča ova mala. Izgleda mi prestrašeno, ne bih da je ostavimo u takvom stanju!

Ur vigoudenn oc'h?

Preg a rit brezhoneg?! E Tregenneg ez on ganet. E ribl ar stankoù e oa ma zud o chom, a-dreñv an ero vili Oc'h ober anaoudegezh gant Paris emeon.

Bez e c'hellit kaout fiziañs er vaquez-se. Lavarit dezhi ar pezh emaoc'h o klask, hi a sikouro ac'hanoc'h ar gwellañ ma c'hella.

Ona je iz mog kraja! Povedi ovu devojčicu i pridruži mi se na čelu, neću biti daleko od Severine i Potjea.

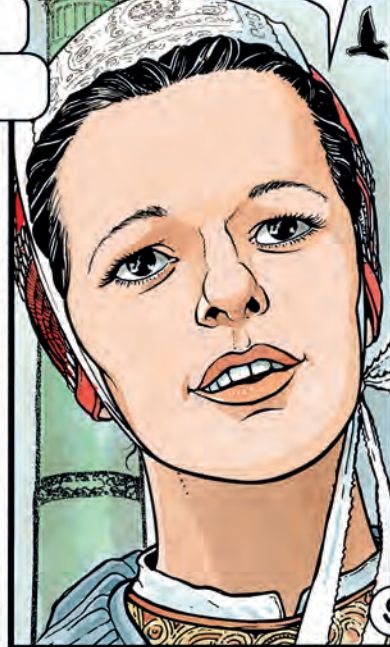
Ti... Ovde si zbog Valesa?

Mogu li da ti pomognem?
Da ti se raspitam o nečemu?

Imala si prtljag,
jesu li ti ga oteli?

Ti... Razumeš li bar malo francuski?

Kollet net on...

9

Ahe'm eus da vont!
Tamo treba da odem!

Preg a zo tenn...
Teško pričam. Met...
Ali razumem pomalo.

U redu! Prvi put si u Parizu,
a sa sobom imaš samo ovo
pismo preporuke.

Ulica Miller je u podnožju Brda. To je prilično
daleko odavde, ali je blizu moje kuće. Nakon
Per Lašeza idem na Monmart'r. To ti je Brdo.
Odvešću te do tvojih gospodara! Hoćeš li?
Ići ćemo omnibusom, ja ću ti kupiti kartu.
Pazi da se ne razdvojimo. Ovo nije običan dan.

Crno ili crveno... Crveno ili crno... Da li treba odabrati?
Te boje su najlepše kad ih objedinimo. A evo već petnaest
godina kako se ne usuđujemo da ih ističemo u Parizu!

Otkrivamo se, gospodine,
u posmrtnoj povorci!

Pih! Vidi ti
Bretonku! Ne bih
bila pacov na
tvom tavanu!

Jesi li videla?!
Prilično smo gadna gomila!

Gadna gomila?

Ali ponosna gomila, dođavola!
Mi smo ponosna gomila,
mala moja!

Bravo! Brzo skrećeš pažnju
na sebe! To je Ežen Potje!

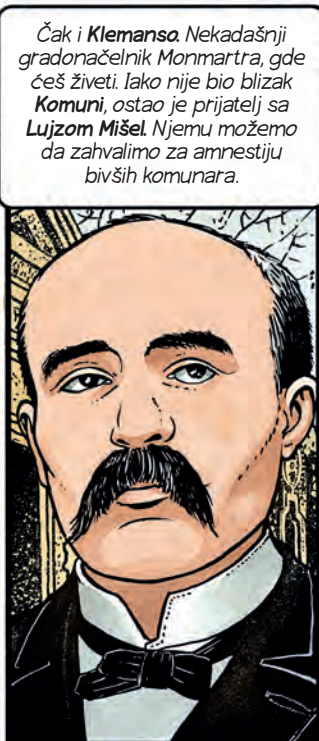
Žan Batist Kleman bio je
takođe jedan od odabran-
nih. A i pesnik je.

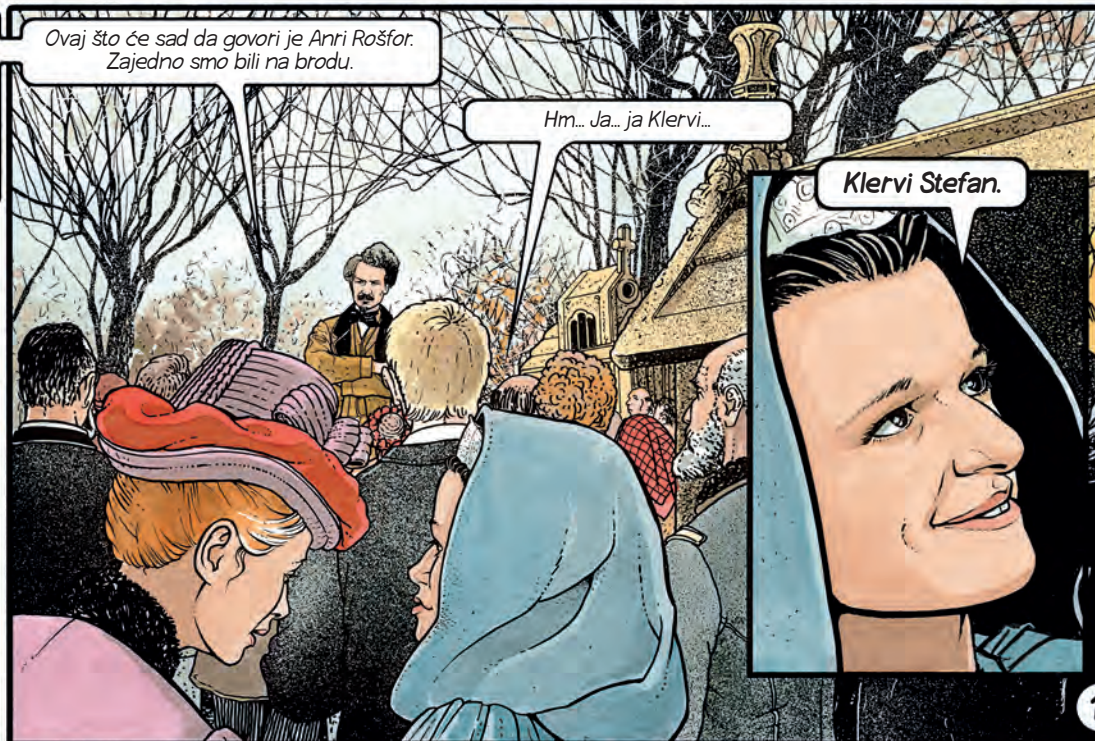
Pevati umem.

Nije trenutak! Ah! Vidim Maza, koji se vuče kao mačak među svim ovim divnim svetom!
Ti nisi toga svesna, ali okruženi smo značajnim ličnostima!

Lafarg... Vajan... Pija...

Čak i Klemansa. Nekadašnji
gradonačelnik Monmartra, gde
ćeš živeti. Iako nije bio blizak
Komuni, ostao je prijatelj sa
Lujzom Mišel. Njemu možemo
da zahvalimo za amnestiju
bivših komunara.

Ovaj što će sad da govori je Anri Rošfor.
Zajedno smo bili na brodu.

Hm... Ja... ja Klervi...

Klervi Stefan.

Kao što je i obećala, ušle smo u omnibus do Monmartra.

Vaša služavka ima zanimljivu odeću!

Svakako zanimljiviju od mantije, sveca vam vašeg! Ali ja nemam ni boga ni gospodara, pa ni služavku!

Smirite se, kćeri! Bogohuljenje je smrtni greh! Ali... nemojte mi reći da dolazite sa Per Lažeza?! Upozorili su me da će ološ tamo da protestuje!

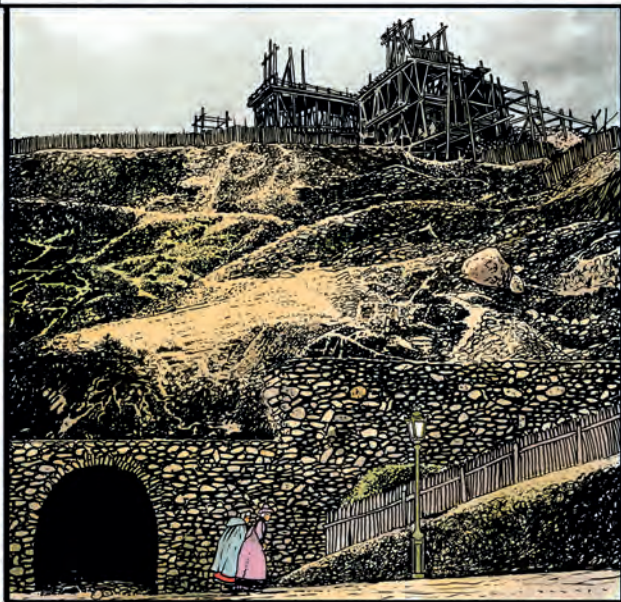

„To je ološ taj! E pa, ološ sam i ja!”

Sanjajte, svešteniče! Bogohuljenje više nije prestup. I nikakvog protesta nije bilo. Pogrebna povorka držala se dostojanstvenije nego vernici na hodočašću.

Stratište! Stećci prijatelja! Zid federalaca! A, ne bez ironije, izlazimo kod Naše Gospe od Cigala!

Naša Gospa od Cigala! Naravno, nisam znala da će ogromno gradilište jednog dana izroditi odvratnu Baziliku Svetog srca, nastalu kao čin pokajanja, što je vrlo uvredljivo za sve komunare.

Znam ovog starinara. On mi je pozajmio ovu odeću za ceremoniju. I tebi će pronaći nešto slično u svom skladištu. Ali doći praznih ruku nije baš preporučljivo.

Iskamčila je za mene košulje i rublje koje prihvatih, zbunjena, ali s osećajem olakšanja.

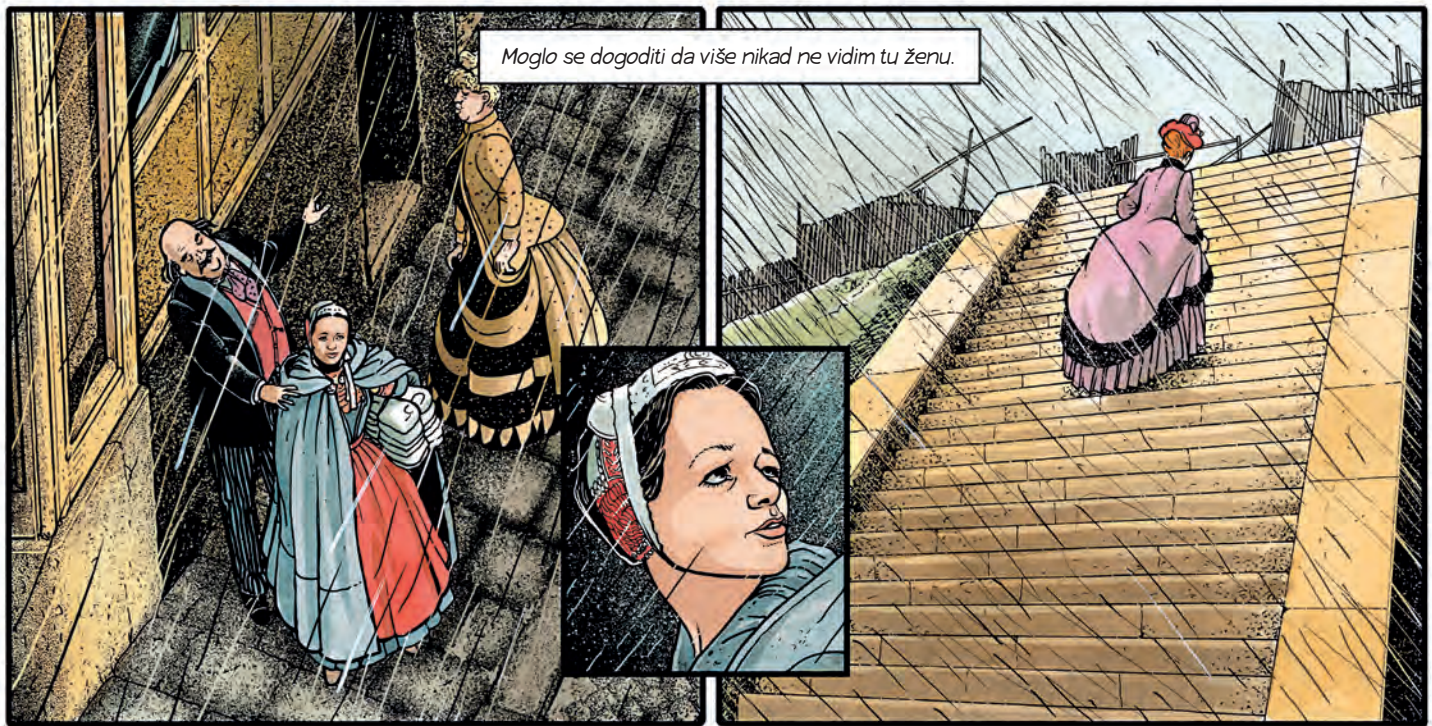
Stavi na moj račun! Dok sam se ja svađala i tukla, njoj su maznuli kofere. Osećam se krivom.

Zatim me je predala u ruke mojih buržuja, izmislivši pričicu o mom kašnjenju, bez ijedne aluzije na Valesa!

Dobra, pile moje! Izaberi šta hoćeš, ali stvarno si naivčina!

Moglo se dogoditi da više nikad ne vidim tu ženu.

Moglo se dogoditi da više nikad ne vidim tu ženu.
Ali sudbina je tvrdoglava.

1953, Pariz, Per Lašez,
Zid federalaca.

Opet februar, 3, 1888,
Ulica vrba na Monmartru.

